

ROMAANI | WSOY

BOOKER-
VOITTAJA

2020

Shuggie Bain

DOUGLAS STUART

Douglas Stuart

Shuggie Bain

SUOMENTANUT LAURA JÄNISNIEMI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Suomentajalle on myönnetty
Taiteen edistämiskeskuksen taiteilija-apuraha.

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

Shuggie Bain

COPYRIGHT © 2020 BY DOUGLAS STUART

SUOMENKIELINEN LAITOS © LAURA JÄNISNIEMI JA WSOY 2022

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-47657-4

PAINETTU EU:SSA

Äidilleni A. E. D:lle

1992

SOUTH SIDE 9

1981

SIGHTHILL 25

1982

PITHEAD 117

1989

EAST END 427

1992

SOUTH SIDE 475

1992

South Side

1

PÄIVÄ OLI ankea. Mieli oli karannut aamulla omille teilleen ja jättänyt ruumiin harhailemaan maan pinnalle. Tyhjä ruumis suoritti veltosti, naama kalpeana ja katse tyhjänä loisteputkien valossa samat rutiinit kuin aina muulloinkin, mutta sielu leijui käytävien yläpuolella ja ajatteli vain huomista. Huomisessa oli jotain odottamisen arvoista.

Shuggie valmistautui järjestelmällisesti vuoroonsa. Kaikki rasvaiset kastikkeet ja levitteet kaadettiin purkeista puhtaille vadeille. Reunat pyyhittiin puhtaiksi roiskeista, jotka kuivuivat nopeasti ruskeiksi ja pilasivat tuoreuden illuusion. Kinkkusiivut koristeltiin taiteellisesti muovisilla persiljanoksilla ja oliivit käännettiin niin päin, että sakea liemi valui niiden vihreälle pinnalle kuin lima.

Ann McGeellä oli ollut aamulla otsaa ilmoittautua taas sairaaksi, ja Shuggien epäkiitolliseksi tehtäväksi oli langennut sekä oman juusto- ja leikkeletiskinsä että Annin grillipisteen hoitaminen. Päivä ei voi alkaa hyvin, jos seurana on seitsemänkymmentä raakaa broileria, ja juuri tänään ne laimensivat hänen haaveittensa suloisuutta.

Shuggie työnsi kylmät, kuolleet linnut siistiin riviin pitkään vartaaseen. Siinä ne nököttivät siiventyngät ristissä pienellä pullealla rinnalla kuin päättömät vauvat. Ennen aikaan hän olisi ollut ylpeä hyvästä järjestyksestä. Todellisuudessa metallivartaan työntäminen nyppyyisen vaaleanpunaisen lihan läpi

oli kaikkein helpointa; vaikeinta oli vastustaa kiusausta tehdä asiakkaille samoin. He tuijottivat kuuman lasin yli ja tiirailivat kutakin yksilöä perusteellisesti. Heille kelpasi vain paras, eivätkä he tienneet, että kaikki häkeissä kasvatetut broilerit olivat täsmälleen samanlaisia. Shuggie seiso i tiskin takana, puri poskensa takahampaiden väliin ja vastasi heidän päättämättömyyteensä väkinäisellä hymyllä. Sitten alkoi varsinainen sirkus. »*Laitetaan tänään kolme rintaa, viis reittä ja ihan vaan yks siipi.*»

Shuggie rukoili voimaa. Miksei kukaan enää halunnut kokonaista kanaa? Hän nosti broilerin pitkävartisilla grillihaarukoilla tiskille, varoi koskemasta lintuihin hanskojen suojaamalla käsillään ja irrotti sitten pyydetyt palat siististi (nahkaa rikkomatta) lihasaksilla. Hän tunsi itsensä idiootiksi seistessään siinä broilerivalojen loisteessa. Päänahka hikosi hiusverkon alla, eikä käsissä ollut ihan niin paljon voimaa, että hän olisi saanut napsautettua broilerin selkärangan tylsillä saksilla taitavasti poikki. Hän painautui vähän kumaraan saadakseen selkälihakset paremmin ranteiden tueksi ja hymyili herpaantumatta.

Jos oikein huonosti kävi, pihdit lipsahtivat ja broileri pudota mätkähti hiekkaiselle lattialle ja liukui sitä pitkin. Hän joutui pahoittelemaan ja muka aloittamaan alusta, mutta ei ikinä heittänyt likaista lintua roskeen. Kun naiset käänsivät selkäänsä, hän laittoi sen takaisin siskojensa viereen kuumien keltaisten valojen alle. Kyllä hän hygieniaan uskoi, mutta nuo pienet henkilökohtaiset voitot estivät häntä panemasta ranttaliksi. Useimmat täällä ostoksiaan tekevät tuomitsevat, miesnaamaiset kotirouvat ansaitsivat sen. Heidän halveksivat katseensa saivat Shuggien niskan karahtamaan tummanpunaiseksi. Oikein pahoina päivinä hän sekoitti taramasalataan kaikkia ruumiinsa eritteitä. Sitä porvarispaskaa myytiin aivan käsittämättömiä määriä.

Hän oli ollut Kilfeathersilla jo yli vuoden. Ei hän ollut aikoinut jäädä niin pitkäksi aikaa. Hänen piti vain tienata elantonsa ja saada joka viikko vuokra maksettua, ja marketti oli ainoa paikka,

johon hänet oli kelpuutettu. Herra Kilfeather oli saita paskiainen, palkkasi kauppaansa kenet tahansa, jolle ei tarvinnut maksaa aikuisen ihmisen palkkaa, ja Shuggie totesi voivansa tehdä lyhyitä vuoroja, jotka sopivat yhteen katkonaisen koulunkäynnin kanssa. Haaveissaan hän aikoi vielä edetä. Hän oli aina nauttinut hiusten harjaamisesta ja niillä leikittelystä; se oli ainoa asia, joka sai ajan suorastaan lentämään. Kuusitoista täytettyään hän oli luvannut itselleen, että menisi Clydejoen eteläpuolella sijaitsevaan kampaajakouluun. Hän oli kerännyt kaikki innoituksensa lähteet, luonnokset, jotka oli kopioinut Littlewoodsien postimyynitluettelosta ja sunnuntain lehdistä repimiltään sivuilta. Sitten hän oli lähtenyt Cardonaldiin ottamaan selvää iltakursseista. Pysäkillä koulun edessä hän oli noussut bussista, kuten puolenkymmentä kahdeksantoistavuotiasta. Heillä oli yllään uusimman muodin mukaiset vaatteet, ja puhe uhkui itsevarmuutta, joka peitti alleen heidän oman jännityksensä. Shuggie käveli puolet hitaammin kuin he. Hän katsoi kun he menivät pääovesta sisään ja palasi sitten kadun toiselle puolelle noustakseen bussiin, joka meni vastakkaiseen suuntaan. Seuraavalla viikolla hän aloitti Kilfeathersilla.

Shuggie käytti suurimman osan aamupäivätauosta alennuskoreihin päätyneiden säilykepurkkien tutkimiseen. Hän löysi kolme pientä purkkia skotlantilaista lohta, niissä ei ollut juuri mitään vikaa: etiketeissä oli naarmuja ja tuhruja, mutta itse purkit olivat säilyneet kolhuttomina. Hän maksoi pienen ostoskorinsa sisällön uhkaavasti hupenevilla pennosillaan, pakkasi kalapurkit vanhaan koululaukkuunsa ja laittoi sen takaisin kaappiinsa lukkojen taakse. Hän kapusi portaita henkilökunnan ruokalaan ja yritti näyttää huolettomalta ohittaessaan pöydän, jossa istuvat yliopisto-opiskelijat tekivät helpot kesävuorot ja istuivat tauoilla tärkeinä paksut muistiinpanokansiot ympärillään. Shuggie kiinnitti katseensa kauemmas ja meni nurkkaan istumaan, ei kassatyttöjen seuraan mutta tarpeeksi lähelle.

Tytöt olivat tosiasiasa kolme keski-ikäistä glasgow'laista naista. Ena, koplan päällikkö, oli langanlaiha pokerinaama, jolla oli rasvaiset hiukset. Hänellä ei ollut juuri kulmakarvoja, mutta hennot viikset kyllä, mikä tuntui Shuggiesta epäreilulta. Ena oli ronski jopa näiden kulmien mittapuulla, mutta myös kiltti ja avulias sillä tavalla kuin kaltoinkohdellut ihmiset usein ovat. Nora, kolmikon nuorin, oli kietaissut hiuksensa kumilenkillä tiukalle poninhännälle. Hänellä oli pienet silmät niin kuin Enallakin ja niissä terävä katse, ja kolmekymmentäkolmevuotiaana hän oli jo viiden lapsen äiti. Ryhmän viimeinen jäsen oli Jackie. Hän poikkesi kahdesta muusta sikäli, että näytti selvästi naiselta. Jackie oli remakka juoruilija, iso, rintava naisenmöhkäle. Shuggie piti hänestä kaikkein eniten.

Hän istui »tyttöjen» lähelle ja kuuli viimeiset sanat tarinasta, joka koski Jackien uusinta miestä. Hyväntuulinen kalkatus oli takuuvarmasti aina käynnissä. Tytöt olivat jo kaksi kertaa ottaneet hänet mukaan bingoiltoihinsa, ja heidän juodessaan ja ulvoessaan naurusta hän oli istunut joukon jatkona kuin teini, jota ei arvannut jättää yksin kotiin. Hän piti siitä, miten he istuivat rennosti yhdessä. Siitä miten heidän runsaat kehonsa ympäröivät häntä ja miten heidän pehmeä lihansa painui hänen kylkeään vasten. Hän piti siitä, miten tytöt kiusoittelivat häntä ja työnsivät vastustelusta välittämättä hiukset pois hänen silmiltään ja nuolaisivat peukaloaan pyyhkäistäkseen hänen suupielensä puhtaiksi. He taas saivat häneltä jonkinlaista miehistä huomiota, eikä haitannut, vaikka hän oli vasta kuusitoista vuotta ja kolme kuukautta vanha. La Scalan bingopöytien alla kukin naisista oli ainakin kerran yrittänyt hipaista hänen kaluaan. Hipaisut olivat niin pitkiä, niin tutkivia, etteivät voineet olla puhtaita vahinkoja. Kulmakarvaton Ena innostui joskus melkein rynnäkköön. Mitä enemmän hän joi, sitä röyhkeämpi hänestä tuli. Joka kerta kuljettaessaan sormusten koristamia rystysiään kalua pitkin hän puri paksun kielensä hampaiden väliin ja antoi katseensa polttaa

Shuggien poskea. Kun Shuggie lopulta karahti punaiseksi, Ena maiskautti suutaan ja Jackie työnsi kaksi punnan seteliä voitonriemuisesti hymyilevän Noran eteen. Olihan se pettymys, mutta humalluttuaan lisää he päätyivät siihen tulokseen, ettei kyse ollut varsinaisista pakeista. Pojassa oli jotain vikaa, ja he voivat sentään sääliä häntä.

Shuggie istui pimeässä ja kuunteli katkonaista kuorsausta. Hän yritti turhaan olla kiinnittämättä huomiota vuokra-asunnon ohuiden seinien takana asuviin yksinäisiin miehiin, joilla ei ollut ketään omaisia. Aamun koleus oli muuttanut hänen paljaat reitensä sinisiksi, joten hän oli kietaissut ohuen pyyhkeen ympärilleen lämmikkeeksi ja pureskeli hermostuneena sen kulmaa, narina hampaiden välissä rauhoitti hänen mieltään. Hän järjesti marketista saamastaan palkasta jäljellä olevat kolikot pöydän reunalle, ensin arvon mukaan, sitten kunnan ja kiillon mukaan.

Viereisessä huoneessa asuva mies, jolla oli punakka naama, narahti hereille. Hän raapi itseään äänekkäästi kapeassa sängysään ja henkäisi rukouksen, että jaksaisi nousta uuteen päivään. Hänen jalkansa tömähtivät lattiaan kuin raskaat lihasäkit, ja pienen huoneen ovelle laahustaminen kuulosti suurelta ponnistukselta. Mies haparoi saadakseen tutut lukot auki ja astui käytävään, joka oli aina pimeä, ja hapuili sokkona eteenpäin, käsi liukui seinää pitkin ja läjähti Shuggien suljettuun oveen. Poika pidätti hengitystään, kun sormet liukuivat koristeellisen karmin yli. Hän liikahti vasta kuultuaan kylpyhuoneesta naksahduksen, kun vanha mies nykäisi katosta riippuvaa valokatkaisijan nyöriä. Mies alkoi yskiä ja kakoa röörejään auki. Shuggie yritti olla kuuntelematta, kun hän yhtä aikaa virtsasi ja syljeskeli limaklönttejä vessanpyttyyn.

Aamun valo näytti teeltä, johon oli kaadettu liikaa maitoa. Se livahti pieneen huoneeseen kuin viekas aave, ylitti maton

ja hivuttautui hitaasti Shuggien paljaita sääriä ylös. Hän sulki silmänsä ja koetti aistia sen etenemisen, mutta kosketuksessa ei ollut lämpöä. Hän odotti kunnes arveli valon peittäneen hänet kokonaan ja avasi sitten uudelleen silmänsä.

Ne tuijottivat takaisin, sadat maalatut silmäparit, kaikki murheen murtamina tai yksinäisinä, kuten aina. Posliinitanssijat pienine koiranpentuineen, espanjalainen tyttö ja tanssivat merimiehet sekä punaposkinen maalaispoika, joka kiskoi laiskaa shirehevostaan. Shuggie oli asetellut koriste-esineet siististi erkkeri-ikkunan laudalle. Hän oli viettänyt tuntikausia niihin liittyvien keksittyjen tarinoiden parissa. Enkelikasvoisten kuoripoikien ympäröimän lihaksikkaan sepän tai oman suosikkinsa, noin seitsemän valtavankokoisen kissanpennun, jotka hymyilivät ja kiusoittelivat raukeaa paimentyttöä.

Koriste-esineet sentään piristivät huonetta vähäsen. Sillä oli enemmän korkeutta kuin pituutta, ja Shuggien kapea sänky törrötti sen keskellä kuin tilanjakajana. Toisella puolella oli vanhanaikainen kahdenistuttava puusohva, jonka tynnyt olivat niin ohuet, että pohjarimat tuntuivat aina selässä. Toisella pieni jääkaappi ja kahden polttimen Baby Belling -liesi. Ryppyisiä petivaatteita lukuun ottamatta kaikki oli järjestyksessä: missään ei lojunut pölyä, ei edellispäivän vaatteita, ei mitään elämän merkkejä. Eriparilakanoita sipaistessaan Shuggie yritti rauhoitella mieltään. Hän ajatteli, että äiti olisi inhonnut niitä, yhteensopimattomia värejä ja kuvioita kerroksittain, aivan kuin poika ei olisi yhtään välittänyt, mitä ihmiset ajattelisivat. Kirjava sekamelska olisi käynyt äidin ylpeydelle. Jonakin päivänä Shuggie vielä säästäisi rahaa ja ostaisi omat lakanat, pehmeät ja lämpimät ja kaikki samaa väriä.

Hänellä oli ollut onnea, kun oli saanut tämän huoneen rouva Bakhshin asunnosta. Hänen onnekseen vanha mies, joka oli asunut tässä ennen häntä, oli pitänyt liikaa juomisesta ja joutunut vankilaan. Iso erkkeri-ikkuna työntyi ylpeästi Albert

Driven suuntaan, ja Shuggie arveli, että huone oli aikoinaan ollut melko upean kolmen makuuhuoneen asunnon olohuone. Hän oli vilkaissut muutamiin muihinkin talon huoneisiin. Keittokomerossa, jonka rouva Bakhsh oli muuttanut makuuhuoneeksi, oli yhä alkuperäinen ruudullinen linoleumilattia ja kolmessa muussa laatikkomaisemmassa huoneessa alkuperäinen kulahtanut kokolattiamatto. Punakkanaamainen mies asui huoneessa, joka oli varmaan ollut aikoinaan lastenhuone, ja siellä oli edelleen keltaiset kukkatapetit ja katonrajassa iloinen boordi nauravine kaneineen. Miehen sänky, sohva ja liesi olivat kaikki rivissä huoneen toisella seinustalla ja aivan kiinni toisissaan. Shuggie oli nähnyt sen kerran puoliavoimesta ovesta ja iloitsi mahtavasta erkkeri-ikkunastaan.

Onneksi hän oli löytänyt pakistanilaiset. Kukaan muu ei ollut suostunut vuokraamaan huonetta viisitoistavuotiaalle pojalle, joka esitti täyttäneensä juuri edellisenä päivänä kuusitoista vuotta. Kaikki eivät olleet sanoneet sitä suoraan, mutta heidän mielessään oli pyörinyt liikaa kysymyksiä. He olivat epäluuloisina mittailleet katseellaan poikaa, joka oli sonnustautunut parhaaseen koulupaitaansa ja kiillotettuihin kenkiinsä. *Tässä on jotain mätää*, heidän katseensa oli sanonut. Suupielten asento oli kertonut, että heistä oli synty ja häpeä, ettei Shuggien ikäisellä pojalla ollut äitiä eikä omaisia.

Rouva Bakhsh ei ollut piitannut siitä. Hän oli katsonut Shuggien koululaukkua ja kuukauden vuokraennakkoa ja siirtynyt taas murehtimaan omista lapsistaan. Shuggie oli koristellut tuon ensimmäisen vuokrakuoren sinisellä kuulakärkikynällä ihan häntä varten. Hän oli halunnut osoittaa, että halusi olla hyvä ihminen, että oli niin luotettava, että näki tuon ylimääräisen vaivan. Niinpä hän oli repäissyt sivun maantiedon vihkosta ja piirtänyt rouva Bakhshin nimen ympärille kiemuraisia paisleykuvioita ja värittänyt viivojen välit, niin että riikinkukkokuviot erottuivat koko koboltinsinisessä komeudessaan.

Vuokraemäntä asui umpikadun vastakkaisella puolella täsmälleen samanlaisessa kerrostaloasunnossa, jossa oli runsas sisustus ja jonka keskuslämmitys oli pöhissyt kuumaksi. Toisen, kylmän asunnon viidessä huoneessa asui viisi miestä, joista kukin maksoi hänelle kahdeksantoista puntaa viisikymmentä penceä viikossa, viikko toisensa perään, vain käteinen kelpasi. Niiden kahden miehen, joiden vuokraa sosiaalihuolto ei maksanut, piti perjantai-iltaisina sujauttaa osa palkastaan vuokraemännän oven ali ennen kuin he lähtivät juomaan loput. He viipyivät hetken kontallaan hänen kynnyksmatollaan ja aistivat sisältä uhkuvan tyytyväisyyden: porisevissa kattiloissa kypsyi tuoksuva kanaa, lapset kiistelivät iloisella äänellä tv-kanavista, ja keittiönpöytien ympärillä vierasta kieltä puhuvat lihavat naiset nauroivat.

Vuokraemäntä ei koskaan vaivannut Shuggieta. Hän ei astunut jalallaankaan Shuggien huoneeseen, elleivät vuokrat olleet myöhässä. Silloin hän tuli muiden rotevien pakistanilaisnaisten kanssa jyskyttämään ovia. Useimmiten hän kävi vain imuroimassa ikkunattoman käytävän tai pyyhkäisemässä ammeen. Kerran kuussa hän kaatoi vessanpyttyyn valkaisuainetta ja vaihtoi ajoittain sen juurelle uuden kokolattiamatonriekaleen imemään kusta.

Shuggie painoi poskensa ovea vasten ja kuunteli, kun punakka mies lopetteli kylpyhuoneessa pesupuuhiaan. Asunnon hiljaisuudessa hän kuuli, kuinka mies avasi oven salvan ja astui taas käytävään. Poika sujautti jalkansa vanhoihin koulupuvun kenkiin. Alushousujen peitoksi hän veti äänekkäästi kahisevan nailonpintaisen parkatakin, jonka hupussa oli takkuinen turkisreunus. Hän veti vetoketjun kokonaan kiinni ja työnsi takin isoihin armeijataaskuihin Kilfeathersin muovikassin ja kaksi ohutta astiapyyhettä.

Rako huoneen oven alla oli tukittu koulujumpperilla. Kun Shuggie otti sen pois, kylmä viima leyhäytti sisään toisten miesten hajut. Yksi heistä oli taas poltellut koko yön tupakkaa,

toinen oli syönyt illalliseksi kalaa. Shuggie avasi huoneensa oven ja pujahti pimeyteen.

Rouva Bakhsh oli vienyt katosta ainoan hehkulampun ja sanonut, että miehet olivat haaskanneet rahaa antamalla sen palaa yötä päivää. Nyt miesten hajut leijuivat käytävällä kuin haamukulkue ilmapirran tai valon häiritsemättä. He olivat vuosikausia tupakoineet sängyssään, syöneet uppopaistettua ruokaa Calorin kaasukamiinan ääressä ja viettäneet kesäpäivät suljetujen ikkunoiden takana. Hien ja siemennesteen ummehtuneet lemukset sekoittuivat kuumentuneiden mustavalkotelevisioiden sähköiseen katkuun ja meripihkanväriseen partaveden pistävään puraisuun.

Shuggie oli vähitellen oppinut erottamaan miehet toisistaan. Hän pystyi pimeässä seuraamaan, kuinka punakka mies nousi ajamaan partansa ja kampaamaan Brylcreemiä hiuksiinsa, ja haistoi kostean päällystakin, jonka omistaja, keltahampainen mies, söi pelkästään ruokia, jotka haisivat voipopcornilta tai kermassa paistetulta kalalta. Myöhemmin kun pubien sulkemisaika lähestyi, Shuggie erotti, milloin kukin miehistä palasi turvallisesti kotiin.

Yhteisessä kylpyhuoneessa oli huurrelasiovi. Shuggie napsautti salvan kiinni ja tarkasti vielä kahvasta vetämällä, että ovi tosiaan oli lukossa. Hän avasi vetoketjun ja laski paksun takkinsa nurkaan. Hän käänsi kuumavesihanaa ja tunnusteli veden lämpötilaa. Hanasta tuli ensin vähän haaleaa vettä, sitten se yskähti kahdesti ja vesi muuttui kylmemmäksi kuin Clydejoki. Sen jäätävä kosketus sai hänet viemään sormet suuhunsa. Hän otti 50 pencen kolikon, käänteli sitä murheissaan ja työnsi sen sitten uppokuumentimeen ja katsoi, kuinka pieni kaasuliekki heräsi eloon.

Kun hän käänsi hanan taas auki, vesi oli jääkylmää, sitten hana yskähti ja sieltä suihkusi kiehuvan kuumaa vettä. Hän kasteli astiapyyhkeen ja pyyhki sillä kylmää rintaansa ja valkoista kaulaansa iloisena sen höyryävästä kuumuudesta. Hän upotti kasvonsa ja päänsä harvinaiseen lämpöön ja haaveili, että täyttäisi

ammeen aivan piripintaan. Hän kuvitteli kuinka makaisi kuuman veden alla kaukana muiden asukkaiden hajuista. Siitä oli ikuisuus kun hän oli viimeksi tuntenut itsensä läpikotaisin lämpimäksi, oli ollut kauttaaltaan sula täsmälleen samaan aikaan.

Hän nosti kättään ja kuljetti riepua ranteesta ylös ja olkapään yli. Hän jännitti käsivarren lihaksia ja pyöritteli sormiaan hauiksen ympärillä. Jos hän oikein yritti, sormet ylsivät melkein sen ympäri, ja jos puristi kovasti, tunsi luitten muodot. Kainalossa kasvoi pehmeää nukkaa, kuin ankanpoikasen untuvia. Hän nuuhkaisi sitä; kainalo tuoksui makealta ja puhtaalta eikä yhtään miltään. Hän otti vähän ihoa sormiensa väliin ja likisti, lypsi pehmeää lihaa, kunnes se punehtui turhautumisesta. Nuuhkaisi taas sormiaan: ei mitään. Hän hinkkasi nyt ihoaan kovemmin ja hoki hiljaisella äänellä: »*Skotlannin liigan tulokset. Gers, 22 voittoa, 14 tasapeliä, 8 tappiota, yhteensä 58 pistettä. Aberdeen, 17 voittoa, 21 tasapeliä, 6 tappiota, yhteensä 55 pistettä. Motherwell, 14 voittoa, 12 tasapeliä, 10 tappiota.*»

Märät hiukset näyttivät peilissä hiilenmustilta. Hän pyyhkäisi ne kasvoilleen ja yllättyi huomattessaan, että ne ulottuivat melkein leukaan asti. Hän tuijotti peilikuvaansa ja yritti löytää itsestään jotain miehekästä ihailtavaa: mustat kiharat, maidonvalkea iho, korkeat poskipäät. Hän näki peilissä omien silmiensä kuvajaisen. Jotain oli pielessä. Eivät oikeat pojat olleet tällaisia. Hän jatkoi taas ihonsa jynssäämistä. »*Gers, 22 voittoa, 14 tasapeliä, 8 tappiota, yhteensä 58 pistettä. Aberdeen, 17 voittoa, 21 tasapeliä...*»

Silloin käytävästä kuului askelia, tuttua raskaiden nahkakenkien narinaa, ja sitten tuli hiljaista. Ohut ovi liikahti vaativasti salvassaan. Shuggie otti armeijan takin lattialta ja pujahti kosteana sen sisään.

Hänen muutettuaan rouva Bakhshin asuntoon vain yksi muista vuokralaisista oli kiinnittänyt häneen mainittavaa huomiota. Punakka mies ja keltahampainen mies olivat olleet liian sokeita tai liian juoppoja piitatakseen hänestä, mutta tuona

ensimmäisenä iltana, kun hän oli istunut sängyllään syömässä voideltua valkoisen leivän kantaa, oveen oli koputettu. Hän oli istunut pitkään hiljaa ennen kuin oli päättänyt avata. Mies oven takana oli pitkä ja roteva ja tuoksui mäntysuovalta. Hänellä oli kädessään muovikassi, jossa oli kaksitoista oluttölkkiä, ja tölkit kumisivat yhteen kuin vaimennetut kirkonkellot. Mies puristi Shuggien kättä tiukasti, sanoi nimekseen Joseph Darling ja ojensi hymyillen muovikassia. Shuggie yritti sanoa ei kiitos, kohteliaasti niin kuin hänelle oli opetettu, mutta jokin mieheessä tuntui pelotavalta, ja niin Shuggie päästi hänet sisään.

He, Shuggie ja hänen vieraansa, istuivat vaiti siististi pedatun kapean sängyn laidalla ja katselivat samanlaisten vuokratalojen reunustamalle kadulle. Protestanttiperheet söivät päivällistä televisioittensa edessä, ja vastapäätä asuva siivoaja aterioi yksin klaffipöytänsä ääressä. He joivat vaiti ja katselivat muita ihmisiä tavanomaisissa puuhissaan. Herra Darling ei riisunut paksua tweedtakiaan. Hänen painonsa sängyllä sai Shuggien luisumaan hänen leveää kylkeään vasten. Shuggie seurasi syrjäsilmillä, miten miehen paksujen sormien keltaiset päät naputtivat hermostuneesti toisiaan. Shuggie oli juonut vain suullisen olutta, kohteliaisuudesta, eikä kyennyt miehen puhuessa ajattelemaan mitään muuta kuin tölkkiin pakatun oluen hapanta ja surullista makua. Se toi hänen mieleensä asioita, jotka hän olisi mieluummin unohtanut.

Herra Darling vaikutti huolestuneelta, melko sulkeutuneelta. Shuggie yritti parhaansa mukaan olla kohtelias ja kuunnella, kun hän kertoi olleensa talonmiehenä protestanttisessa koulussa, joka oli suljettu ja yhdistetty katoliseen kouluun, jotta kaupunki säästäisi rahaa. Kertomastaan päätellen herra Darling tuntui olevan hämmästyneempi siitä, että protestanttien tenavat juoksentelisivat sulassa sovussa katolilaisten kakaroiden kanssa, kuin siitä että oli menettänyt työpaikkansa.

»Ei voijjolla totta!» hän oli sanonut, lähinnä itselleen.
»Ennevanhaan uskonto sentään kerto ihmisestä jotain. Koko

kouluajan sitä sai raivata nyrkeillään tien koulun portille, vastuksena oli aina bussilasteittain kaalia jauhavia katolilaisia kusipäitä. Se oli meille ylpeyden aihe. Nykyään kunnan likat makaa kenen tahansa törkimyksen kanssa siinä missä jonkin koiran.»

Shuggie oli hörppävinään vähän olutta, mutta antoi sen lähinnä vain kiepsahtaa suussaan ja valua takaisin tölkkiin. Herra Darling etsi katseellaan seiniltä merkkiä. Sitten hän vilkaisi poikaa syrjäkarein ja kysyi, yhtäkkiä epävarmana yleisöstään: »Mitäs koulua se sinä kävit?»

Shuggie tiesi, mihin mies pyrki. »En minä ole oikein kumpakaan, ja koulu on vielä kesken.» Se piti paikkansa, ei hän ollut katolilainen eikä protestantti ja kävi kuin kävikin vielä koulua aina kun hänellä oli varaa olla tekemättä töitä marketissa.

»Jaaha? Missä aineessa sinä sitte pärjät kaikesta parhaiten?»

Poika kohautti olkapäitään. Se ei ollut vaatimattomuutta, hän ei ollut hyvä oikein missään. Koulunkäynti oli parhaimmillaan ollut pätkittäistä, ja siksi oppimisen punaista lankaa oli vaikea seurata. Yleensä hän vain istui hiljaa luokan perällä, ettei koululautakunta alkaisi jahdata häntä lintsaamisen takia. Jos koulun väki tietäisi, miten hän eli, heidän olisi pakko tehdä asialle jotain.

Herra Darling joi toisen tölkkinsä tyhjäksi ja aloitti nopeasti kolmannen. Shuggie tunsi hänen sormensa polttavan kosketuksen reitensä sivussa. Mies oli laskenut kätensä patjalle, ja pikkusormi kultaisine vaakunasormuksineen hädin tuskin kosketti Shuggieta. Se ei liikkunut eikä kiemurrellut. Se vain pysyi paikallaan, mikä pahensi kuumotusta entisestään.

Nyt Shuggie seiso i kosteassa kylpyhuoneessa ja puristi takiaan kiinni. Herra Darling nykäisi tweedlakkinsa reunaan vanhanaikaiseen tervehdykseen. »Tulin vaan kysäseen, ootko tänään kotosalla.»

»Ai tänään? En tiedä. Täytyy käydä asioilla.»

Herra Darlingin kasvoilla häivähti pettymyksen pilvi. »Surkee ilma semmoseen.»

»Tiedän. Mutta lupasin nähdä yhtä kaveria.»

Herra Darling imaisi isoja valkoisia hampaitaan. Hän oli niin iso, ettei ollut vielä ehtinyt ojentautua koko pituuteensa. Shuggie näki silmissään rivin hänen pitkän varjonsa säikäyttämiä protestanttilasten sukupolvia. Nyt hän näki, että miehen kasvot olivat punakat, otsalla helmeili jo juomarin hiki. Herra Darling oli tiirailut kumarassa avaimenreiästä sisään, Shuggie oli nyt varma siitä.

»Harmi. Käyn vaan kuittaamassa rahat, saatan poiketa Brewers Armsissa ja laittaa sitten pikku vedon vetämään. Mutta sen jälkeen olis ollu mukava ottaa muutama tölkki kimpassa. Kattella vaikka futistulokset pikkutelkasta. Voisin opettaa sulle juttuja Englannin liigasta.» Mies katsoi poikaa ja kaiveli takahampaita kielellään.

Jos Shuggie pelaisi korttinsa viisaasti, herra Darlingilta saisi aina nyhdettyä muutaman punnan. Mutta kestäisi liian kauan, ennen kuin mies saisi kuitattua työttömyyskorvauksensa, vaeltaisi postista vedonlyöntitoimistoon ja sitten viinakaupan kautta kotiin, siis jos edes löytäisi sinne. Shuggie ei voinut odottaa niin kauan.

Poika irrotti otteensa takista, ja herra Darling ei ollut tuijottavinaan, kun se avautui vähän raolleen. Näytti kuitenkin siltä ettei hän mahtanut itselleen mitään, ja Shuggie katsoi kun hänen vihreiden silmiensä harmaa valo laskeutui alemmas. Shuggie tunsu kuinka se poltti hänen paljasta rintaansa, kun miehen katse valui väljien alusvaatteiden yli hänen paljaille reisilleen, mitättömille valkoisille ja karvattomille koiville, jotka roikkuivat mustan takin helman alta kuin katkaisematta jääneet rihmat.

Vasta silloin herra Darling hymyili.

»Shuggie Bain
tähtää sydämeen ja myös osuu.»

– TIMES

Suloinen mutta erilaisuudessaan yksinäinen pikkupoika

Shuggie Bain asuu 1980-luvun rähjäisessä Glasgow'ssa.

Äiti Agnes, minkkiturkissa ja korkokengissä sipsuttava vuokrakasarmien kaunotar, ei tunne kuuluvansa ankean näköalattomaan työläisyhteisöön.

Lohdun ja unohduksen hänelle tarjoaa alkoholi:

tujaus votkaa tai salaa teemukiin lorautettu vahva olut käsilaukun kätköstä.

Elatustuet hupenevat juomaan ja Shuggie jää usein nälkäiseksi.

Isommat sisarukset lähtevät kotoa heti tilaisuuden tullen,
vain pienen pojan rakkaus pysyy.

Mutta mikään ei pysty pelastamaan Agnesia itseltään.

Riipaiseva tarina pienen pojan loppumattomasta
toivosta parantaa alkoholistiäiti rakastamalla tätä ehdoitta.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-47657-4

PÄÄLLYKSEN KUVA Jez Coulson/insight-visual.com